

Liminal Evrenin Ardından: Kümülatif Turistik Deneyimler Temelinde Kalıcı Davranışsal Edinimler¹

Çağrı ERDOĞAN² ve Said KINGİR³

Öz

Kümülatif bakıldığında yaşam içinde aralıklı bir yapı arz eden ve tekil bir faaliyet olarak düşünöldüğünde geçici nitelikte olan turistik deneyimlerin davranışsal edinim bağlamında ne gibi kalıcı etkiler bırakabileceği sorusundan hareketle araştırma kurgulanmıştır. Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden çoklu durum çalışması tekniğı ile araştırma yürütölmüştür. Maksimum çeşitlilik örnekleme dâhilinde gerçekleştirilen kırk beş yüz yüze görüşme sonrasında elde edilen yarı yapılandırılmış mülakat kayıtlarının incelenmesiyle veri sağlanmıştır. Tüm analiz işlemlerinde, nitel ve karma yöntemler için bilgisayar destekli bir veri analiz programı olan MAXQDA-Analytics-Pro v.18.2'den faydalanılmıştır. Sonuç olarak konuşma üslubu, giyim tarzı, yeme-içme şekli/alışkanlığı ve alan kullanım tercihi gibi gündelik yaşamın geneline sirayet eden davranış kalıplarının edinilmesine ek olarak; taşıt kullanım tercihi ve sıklığı, profesyonel yaşamın zenginleşmesi/baskılanması, tatil pratiğı ve tatile çıkma sıklığı gibi belirli faaliyetler odaklı davranışların öğrenilmesi ve bunların yerleşik hale getirilmesi noktasında da turistik deneyimlerin dikkate değer bir payı teşkil edebildiğı anlaşılmıştır. Buradan hareketle, bir olağandışı/paylaşılmayan çevre unsuru olarak turistik deneyimlerin birey için farklı yaşam pratiklerinin mümkün olduğunu gösteren, hareket alanını arttıran değerli bir etken olduğunun ifade edilmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Turistik Deneyim, Gündelik Yaşam Pratikleri, Davranışsal Edinim, Turist Psikolojisi, Turist Davranışı

After the Liminal Stage: The Permanent Behavioral Acquisitions Based on Cumulative Touristic Experiences

Abstract

The present work is based on the question of what kind of permanent effects touristic experiences, which have an intermittent structure in our life and which are temporary when considered as a single activity, may have permanent effects in the context of behavioral acquisition. Within the scope of the study, research was conducted with the multi-case study technique, one of the qualitative research methods. Data were obtained by examining the semi-structured interview records obtained after forty-five face-to-face interviews conducted within the scope of maximum diversity sample. In all analysis processes, MAXQDA-Analytics-Pro v.18.2, a computer-aided data analysis program, was used for qualitative and mixed methods. As a result, in addition to the acquisition of behavioral patterns such as speaking style, dressing style, eating-drinking style / habit and area usage preference, which spread throughout daily life; It is understood that touristic experiences can have a significant share in learning and establishing certain activities-oriented behaviors such as vehicle usage preference and frequency, enrichment / suppression of professional life, holiday practice and frequency of going on vacation. From this point of view, it is possible to state that touristic experiences, as an extraordinary / unshared environmental element, are a valuable factor that shows that different life practices are possible for the individual and increases the range of action.

Key Words: Touristic Experience, Daily Life Practices, Behavioural Acquisition, Tourist Psychology, Tourist Behaviour

Atıf İçin / Please Cite As:

Erdoğan, Ç. ve Kingir, S. (2021). Liminal evrenin ardından: Kümülatif turistik deneyimler temelinde kalıcı davranışsal edinimler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 591-607.

Geliş Tarihi / Received Date: 07.02.2020

Kabul Tarihi / Accepted Date: 24.09.2020

¹ Bu çalışma Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliğı Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Said KINGİR danışmanlığında yürütölmüş ve 23.05.2019 tarihinde savunması yapılmış olan "Turistik Deneyimlerin Benlik-Kavramı ile İlişkisi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr. - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakóltesi, cagrie@sakarya.edu.tr

 ORCID: 0000-0001-9308-0182

³ Prof. Dr. - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Turizm Fakóltesi, saidkingir@subu.edu.tr

 ORCID: 0000-0002-5459-3484

Giriş

Rutinlerin, ciddiyetin, zamanla yarışın ve bunların sürekliliği bakımından bir anlamda sıradanlığın dünyasını temsil eden gündelik yaşamın karşısına; ritüel, oyun ve rahatlama anahtar kelimelerini de barındırması bakımından (Graburn, 1983) olağandışılığı vurgulayan turistik faaliyetler (Edensor, 2000, s. 325) yerleştirildiğinde, bu iki unsurun arz ettiği zıtlığın yoğunluğu göze çarpacaktır. Ancak Edensor'un (2000, s. 341; 2001, s. 59) ifadesinden ve Jafari'nin (1987) modellemesinden de anlaşılabilir gibi; gündelik yaşam ve turizm her ne kadar aynı zaman ve yeri işgal etmese ve dolayısıyla bir arada bulunmasa dahi, devamlılık arz eden dalgalı bir yaşam çizgisinin farklılaşan noktalarını temsil etmektedir. Nitekim Turner (1991, s. 97); her birey için özdeş tezahür etmeyecek olmasına karşın yapısı gereği inişli-çıkışlı, zıtlıkları barındıran doğal bir döngü olarak sosyal yaşamı tasvir etmekte, böylelikle bahsi geçen yaşamsal bütüne ve etkileşimliliğe de ışık tutmaktadır.

Gündelik yaşamın rutin sıradanlığının sürmesi aynı zamanda bu çevreden uzaklaşma ihtiyacının da yakıtı olmaktadır. Yakıtın pistonları harekete geçirmesiyle yaşamın bütünselliğindeki olağanlığın sunduğu grilik, periyodik bir yapı arz eden turistik faaliyetler aracılığıyla kesintiye uğratılmakta, turistik deneyimlerin davet ettiği bilinmeyenlerle daha geniş bir renk skalasına erişim mümkün olmaktadır. Bu husus Jafari'nin (1987) bahsi geçen sıradanlığı/gündelik yaşamı, sıra-dışı dünyaya doğacak olan turiste gebe olan bir rahme benzetişini akıllara getirmektedir. Ne var ki turist doğduktan sonra, esasen tekrar rahme dönmemektedir. Zira bu doğa dışı bir durumdur, ancak turistik deneyimlerin kati surette hiçbir tesirinin olmaması, varlığıyla yokluğunun tam anlamıyla bir olması halinde düşünülebilecektir. Elbette bu oksimoron⁴ ifadeden kasıt her bir turistik faaliyetin zorunlu olarak derin bir dönüşümü içerecek tesiri barındırdığını iddia etmek değildir. Bilakis geçici bir kesitte oyunsal bir anonimlik düzlemi sağlayıcı olarak turistik deneyimlerin –özellikle kümülatif ölçekte– yalnızca turizm oyununun nasıl oynandığı ile sınırlı olmayıp aynı zamanda gündelik yaşam pratiklerine taşan şekillendirici etkiler ortaya çıkarıcı yönünün gözden kaçırılmasına mani olma niyetidir. Bu noktada turistik faaliyet esnasındaki bireye kısa bir bakış atmanın yerinde olacağı düşünülmektedir.

Turist rolünün aktif olduğu –Van Gennep'in (1960) liminal/treshold evresine denk gelen– bu sıra dışı süreçte, Aktaş Polat'ın (2015) da mercek tutmuş olduğu gibi; standart davranış kalıpları terk edilmektedir. Turizm oyununun ritüelistik/ritüel-vari sınırları çerçevesinde beliren yeni normlar kapsamında yaşananlar, gündelik yaşama dönüldüğünde, haliyle büyük ölçüde görünmez olacaktır. Buna karşın söz konusu oyun, gündelik yaşam normlarının hiç olmazsa esnetilmesine, yeniden yorumlanmasına vesile olarak bu norm prizmasından geçen yansıya çeşitlilik imkânı kazandırabilecektir (Desforjes, 2000; White ve White, 2004; Pocock ve McIntosh, 2011; Bond ve Falk, 2013; Pearce ve Packer, 2013). Öyleyse terk edilmiş olan standart davranış kalıplarının yerine, kısa süreliğine görülen ve geçici nitelikte olan liminoid davranışlar sergilense ve turist rolünün oynandığı süreçteki deneyimler son bulsa dahi; bu deneyimlerin birikimsel ölçekte -güçlü ya da zayıf olacak şekilde- yalnızca turistik yahut gündelik yaşama değil bir bütün olarak bireyin yaşamına yansımalarının olması beklenecektir.

Kuşkusuz yaşamdaki her deneyimin fizyo-psikolojik etkisi olacak, yaşanılan ve yaşayan ilişkisi kurulabilecektir. Turistik deneyimlerin bu hususta araştırma konusu olarak mercek altına alınmasındaki amaç; eşsiz/unique, kendine has/specific ve bireysel/individual çevre olarak da adlandırılan bir paylaşılmayan çevre (Plomin, 2011, s. 583) unsuru olarak turistik deneyimlerin, davranışsal edinim bağlamında arz ettiği kalıcı tesirlerin literatürdeki işaret edicilerinden hareketle (Dann, 1977; Uriely, 2005; Edensor, 2007; J. Larsen, 2008) somut örneklerinin gün yüzüne çıkarılmasına katkı sağlanmasıdır. Böylece belirli açılardan temassız ve zıt iki parça olarak görünmesine rağmen turizmin gündelik yaşam pratikleri ile ilişkisine de kısmen ışık tutulmuş olacaktır.

Kavramsal Çerçeve

Çalışma boyunca bahsi geçen kavramlara dair daha geniş okumalar yapılmasına ve konuya gösterilecek olası ilginin getireceği bilgi arayışının giderilmesine yönelik kaynaklardaki çalışmaların ziyaret edilmesi uygun olacaktır. Yine de bir araştırma makalesi olmasına rağmen çalışmada, yürütülmüş olan araştırma çıktılarının anlaşılabilirliğinin desteklenmesi amacıyla birkaç temel kavramın kısa açıklamalarına yer verilmesi uygun görülmüştür.

⁴ Mantıksal tutarlılığın bozulmasına işaret eden (Horn, 2018) ve Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre “zıt anlamlı iki kelimenin bir arada kullanılması” olarak karşılığı verilen oksimoron (TDK, 2020a); “çelişkili veya uyumsuz unsurlar kullanılarak oluşturulan kavram, şey” olarak da ifade edilmektedir (Merriam-Webster, 2020).

Turistik Deneyim: Esasen bireyin katılım gösterdiği turistik faaliyet temelinde turist rolünü oynadığı süreçteki deneyimlerinin toplamı olarak ifade edilebilecektir. Ancak söz konusu deneyimin Quan ve Wang'ın (2003) dikkat çektiği gibi; pazarlama-ve-işletme ile sosyal bilim açısından farklı görünümleri mevzubahistir. İlk açıdan turistik deneyim, bir tüketici deneyimiymi; ikinci açıdan gündelik yaşamdan önemli ölçüde farklılaşan bir zirve deneyimi/*peakexperience*dir. İki farklı yaklaşım arasından bu çalışmada turistik deneyim, daha çok bir zirve deneyimi olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşımla paralellik arz eder nitelikte deneyim sürecinin birey bazında eşsizliğini vurgulamış olan Volo (2009, s. 120) turistik deneyimin, turistin zihnî mekânında gerçekleştiğinin üzerinde durarak, odaklanılmış olan coğrafi mekândan ötürü bulanıklaşmış hale gelen zihnî mekânın (bununla birlikte turistin ve psikolojik süreçlerin de (S. Larsen, 2007)) ön plana çıkmasına katkı sağlamıştır. Nitekim zihnî süreçleri, belleği ve anıları önceleyen S. Larsen (2007, s. 15) turist deneyimini; “uzun dönemli bellekte yer edinebilecek kadar güçlü, geçmiş seyahate ilişkin kişisel bir olay” şeklinde tanımlayarak turistik faaliyetin temel öznesi pozisyonundaki turisti merkeze alarak bir çerçevelendirme yapmıştır.

Paylaşılmayan Çevre: Tüm davranış kalıplarının, iç içe geçmiş bir yapı arz eden kalıtsal ve çevresel etkenlere (Smith, Hoeksema, Fredrickson ve Loftus, 2012, s. 483) dayandığı hususunda fikir birliğine varılmıştır (Bozcuk, 2005, s.283; Feldman, 1997, s. 323). Davranışsal genetik çalışmalarında bir etken olarak kalıtımın sabitlenebilmesi bakımından kardeşler, ikizler, özellikle de birbirinin genetik kopyası olan tek yumurta ikizleri üzerine çalışmalar yapılarak gelişimde çevresel faktörlerin etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır (Turkheimerve Waldron, 2000; Plomin, Asbury ve Dunn, 2001). Bu bağlamda aile üyeleriyle paylaşılmayan, onlardan farklı bir şekilde çevresel etkenlerin deneyimlendiği, daha bireye özgü olarak nitelendirilebilecek çevre, paylaşılmayan çevre olarak adlandırılmaktadır (Plomin, Chipuer ve Neiderhiser, 1994, s. 2). Bu çalışmada aile bireyleri içinden bir diğeriyle değil, bireyin zamansal düzlemde kendi önceki hallerine (deneyimler toplamına) kıyasla farklılaşması incelendiğinden; kişinin daha önceki deneyimlerinden belirli ölçüde ayrışan, benzersizliğiyle ön plana çıkan rutin-dışı/aşına olunmayan deneyimler kast edilmiştir. Nitekim burada Desforges (2000), Noy (2004) ve Cohen'in de (2011) üzerinde durmuş olduğu gibi, turistik deneyimlerin eşsiz, aşına olunmayan yönleri bakımından bireyin kendini değerlendirmesine, tanınmasına imkân sağlayıcı ve genel boyutta yaşama anlam katıcı tarafları araştırma konusu edilmiştir.

Davranışsal Edinim: TDK (2020b) tarafından “edinim” kelimesine “kazanma, iktisap” ifadesiyle açıklık getirilirken, Amerikan Psikoloji Derneği Sözlüğü/*American Psychological Association/ APA Dictionary* (2020) tarafından “yeni bir davranışın, bilginin ya da becerinin kazanılması ya da bunun meydana geldiği süreç” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla “davranışsal edinim”, çalışma kapsamında; davranışla ilgili yeni bir kazanım sağlanması olarak kabul edilmiş ve ele alınmıştır.

Liminal Evre: Yaşamdaki önemli geçiş ritüellerindeki/*rites of passage* evreler üstünde duran Van Gennep (1960) liminal öncesi/*preliminal*, liminal/eşiksel/*liminal*, liminal sonrası/*postliminal* olmak üzere üç aşama ortaya koymuştur. Söz konusu ikinci aşama, ilk aşama olan ayrılmaya/*separation* ve son aşama olan birleşmeye/*incorporation* nazaran belirsizliği, arada kalmışlığı vurgulayan bir geçiş/*transition* ritüelidir (Turner, 1991, s. 94-95). Turistik deneyimlerin de, aşına olunan gündelik yaşamın ve standart davranış kalıplarının terk edilmesini destekleyen yönüyle, bireyi liminal evreye geçiren bir geçiş ritüeli olarak değerlendirildiği bilinmektedir (Aktaş Polat, 2015; Conti ve Heldt Cassel, 2020).

Liminoit: Van Gennep'in daha çok kabile ve tarım toplumları (Durkheim'in *mekanik dayanışma* toplumu) çerçevesinde ve dini ritüeller zemininde kavramsallaştırdığı geçiş ritüellerini, Turner modern toplumlara (Durkheim'in *organik dayanışma* toplumuna) uyarlamış ve dini zemini daha çeşitli gerekçelere açarak söz konusu eşikte olma durumunu “liminal-benzeri/*liminal-like*” anlamında liminoit/*liminoit* olarak terimselleştirmiştir (Turner, 1974; Bigger, 2009). Bu bağlamda gündelik yaşam normlarının askıya alındığı turist rolünün aktif olduğu geçici süreç “liminoit dönem” olarak ifade edilmiştir (Aktaş Polat, 2013; Aktaş Polat, 2015).

Yöntem

Yalnızca evi değil, gündelik yaşamı da bir anlamda dışlayan, sekteye uğratan, ters-yüz eden ve zaman dışı kılmak suretiyle biçimsizleştiren (Gottlieb, 1982, s. 167-170) turistik faaliyetler aracılığıyla somutlaşan alternatif dünyaya/paylaşılmayan çevreye (Dann, 1977) ilişkin sıra-dışı ve köksüz olarak etiketlenebilen deneyimlerin ne gibi kalıcı davranışsal etkileri olduğu sorusundan hareketle araştırma kurgulanmıştır. Derinlemesine bir incelemeyi desteklemesi açısından nitel araştırma yöntemi takip edilmiş ve araştırma çoklu durum çalışması tekniğiyle yürütülmüştür. Araştırma kapsamında konunun daha geniş bir çerçevede

aydınlatılabilmesi amacıyla ise katılımcıların heterojen bir yapı sergilemesi hususunda gayret gösterilmiş, amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla veri elde edilmiştir.

Yürütülen araştırmada akran incelemesi, dış denetim (Creswell, 2016, s. 250-253) ve veri kaynağı üçgenlemesi (Yin, 2013, s. 323-324) uygulanmıştır. Bununla birlikte araştırma boyunca kullanılan verilere ilişkin her türlü maddi ve dijital materyallerin muhafaza edilerek teyit edilebilirliğin sağlanmasına yönelik hassasiyet gösterilmiştir.

Mülakatların 9'u Sakarya, geriye kalan 36'sı İstanbul ilinde kamuya açık alanlarda gerçekleştirilmiş, böylece toplamda gerçekleştirilen 45 mülakat aracılığıyla veri elde edilmiştir. Söz konusu ham veriler; 04.01.2019 tarihinden 04.02.2019 tarihine kadar yapılan mülakatlar çerçevesinde gerçekleştirilen alan araştırması vasıtasıyla sağlanmıştır. Yaş ortalaması 34,7 (yaş aralığı: 18-65) olarak tespit edilen katılımcıların örtülü onayının alınmasının ardından gerçekleştirilmiş olan görüşmelerin ortalama süresi 22 dakika 25 saniye (süre aralığı: 8 dakika 45 saniye-49 dakika 10 saniye) olmuştur. Bu hususta daha fazla detayı barındıran, katılımcılara ait demografik ve diğer bilgilerin aktarıldığı Tablo 1'e bulgular başlığı altında yer verilmiştir.

Turistik deneyimlerin benlik-kavramı ile ilişkisinin ortaya konulabilmesi doğrultusunda veri toplama aracı olarak hazırlanmış yarı yapılandırılmış mülakat formu kapsamında⁵ yer alan ve bu çalışmanın araştırma sorusuna cevap veren nitelikteki; katılımcılar için seyahatin/tatilin ifade ettiği anlamı, seyahatlerde/tatillerde yeniliğe açıklık seviyesini, destinasyondaki turistik unsurlarla ne şekilde ve yoğunlukta etkileşime geçildiğini, seyahat/tatil deneyimleri süresince gündelik yaşam alışkanlıklarının ne ölçüde talep/takip edildiğini ve bu deneyimlerin gündelik yaşam pratikleri üzerindeki süregelen etkilerini anlamaya ve ortaya koymaya yönelik olan sorular, yürütülen çalışma için veri toplama aracının temelini teşkil etmiştir.

Davranışsal edinim ana-teması literatür kaynaklı/kavrama-dayalı; gündelik yaşam, etkisiz ve tatil alışkanlığı temaları ise veriler ışığında/veriye-dayalı oluşturulmuştur. Yine, gündelik yaşam temasının kodlarını ifade eden; beslenme/damak tadı, genel, meslek, giyinme ve ulaşım kodları da veriye-dayalı şekilde tasarlanmıştır. Bulgular kısmında yer verilmiş olan ilgili veri alıntılarını ziyaret edilerek ana-temanın ham içeriği hakkında bilgi edinilmesi mümkün kılınmış, aynı zamanda verilerin şeffaflığı da sağlanmıştır. Bulgular kısmında verilen ilişki haritasının ve her koda ilişkin veri alıntılarının ayrı ayrı başlıklandırılarak aktarılmasının ana-temanın içeriği hakkında yeterli açıklamayı ifade edeceği düşünülmüştür.

Verilerin kodlanmasından, durum/vaka modelleri temelinde ilişki haritalarının oluşturulmasına kadar içerik analizi yapılmasını kolaylaştıran tüm analiz işlemleri, nitel ve karma yöntemler için bilgisayar destekli bir veri analiz programı olan MAXQDA Analytics Pro v.18.2 aracılığıyla tamamlanmıştır.

Bulgular

Turistik deneyimler ile davranışsal edinim arasındaki ilişki haritasından önce; katılımcılara ait bazı demografik ve ilgili diğer bilgileri içeren Tablo 1'e ve davranışsal edinim ana-temasının tema ve kod dağılımlarını ifade eden Şekil 1'e yer verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür.

⁵ İlgili formun tam metin örneğine ulaşmak için çalışmanın üretilmiş olduğu doktora tezinin ekler kısmına bakınız.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik ve Diğer Bilgiler

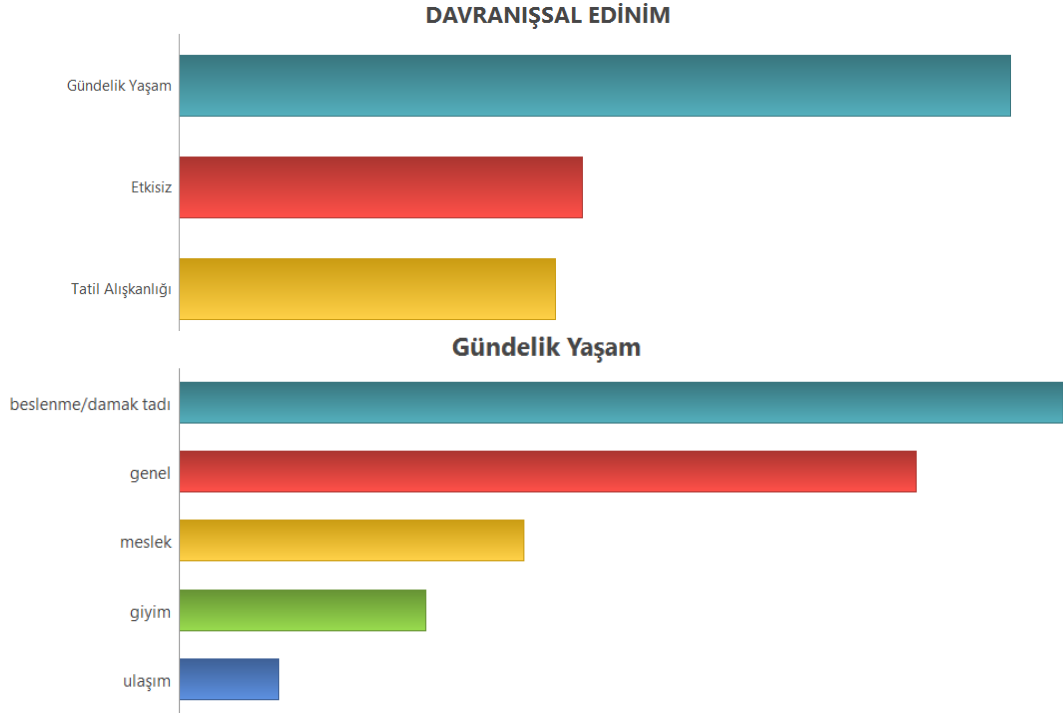
Mülakat Sırası	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Katılım Gösterilen Son Turistik Deneyim (Ay Önce)	Turistik Deneyime Katılım Sıklığı (Genel Yıllık Ortalama)	Yurtdışında Turistik Deneyime Katılım (Evet/Hayır)	Görüşme Süresi (Dakika)
1	Kadın	35	Lisansüstü	6	3-4	Evet	32.56
2	Kadın	31	Lisansüstü	12	2-3	Hayır	23.06
3	Erkek	36	Lisansüstü	5	2-3	Evet	34.00
4	Kadın	29	Lisans	12	3-5	Evet	31.39
5	Erkek	38	Lisansüstü	3	0,5 ⁶	Evet	31.37
6	Erkek	28	Lisans	6	2-3	Evet	19.47
7	Erkek	29	Lisans	1	5-6	Evet	46.01
8	Erkek	29	Lisans	5	6-7	Evet	13.12
9	Kadın	33	Lisans	2	5-6	Hayır	18.14
10	Kadın	28	Lisans	6	6-7	Evet	23.52
11	Erkek	63	Lisansüstü	6	1-2	Evet	20.19
12	Kadın	28	Lisans	4	6-7	Evet	27.50
13	Erkek	35	Lisans	7	1-2	Evet	23.00
14	Kadın	50	Lisansüstü	4	5-6	Evet	22.26
15	Kadın	26	Lisans	4	6-7	Evet	18.41
16	Kadın	35	Lisansüstü	3	7-8	Evet	22.27
17	Kadın	47	Ortaokul	3	7-8	Evet	21.13
18	Erkek	40	Lisansüstü	5	8-9	Evet	49.10
19	Erkek	36	Lisansüstü	6	20-25	Evet	36.38
20	Erkek	38	Lisansüstü	6	1-2	Hayır	47.37
21	Erkek	18	Ortaokul	5	3-4	Hayır	14.00
22	Kadın	34	Lisans	2	40	Hayır	10.14
23	Erkek	41	Lisans	3	35	Hayır	19.12
24	Erkek	40	Lisans	1	50	Evet	16.00
25	Erkek	30	Lisans	1	12-15	Evet	08.45
34	Kadın	30	Lisans	6	2-3	Hayır	13.45
35	Kadın	65	Lisans	4	1-2	Evet	17.00
36	Erkek	19	Lise	1	10	Hayır	33.00
37	Kadın	35	Lise	5	1	Hayır	09.15
38	Erkek	26	Lisans	7	3-4	Hayır	13.41
39	Erkek	31	Lisans	20	10	Hayır	28.17
40	Kadın	49	Lise	2	6	Evet	10.54
41	Kadın	59	Lise	6	3-4	Hayır	15.05
42	Kadın	35	Lisans	1	1	Hayır	18.00
43	Kadın	28	Lisansüstü	3	12-13	Evet	21.28
44	Erkek	24	Lise	6	10	Evet	11.50
45	Kadın	34	Lisansüstü	1	3-4	Evet	18.31

Yukarıdaki Tablo 1’de “Katılım Gösterilen Son Turistik Deneyim (Ay Önce)” sütunu, katılımcıların en son tatilinden itibaren kaç ay geçmiş olduğuna dair ifadelerini yansıtmaktadır. “Turistik Deneyime Katılım Sıklığı (Genel Yıllık Ortalama)” kısmı, katılımcıların turistik deneyime geçmişte ne sıklıkla katıldıklarını düşünerek, genel olarak yılda ortalama kaç defa seyahate/tatile çıktıkları sorusuna verdiği yanıtı içermektedir. “Görüşme Süresi (Dakika)” sütununda ise araştırmanın katılımcılarla soru-cevap kısmı dışında kurduğu iletişim hariç olmak üzere, yalnızca ilk mülakat sorusunun sorulmasından son mülakat sorusuna alınan yanıtın tamamlanmasına kadar geçen süreye yer verilmiştir.

Aşağıdaki Şekil 2 ile davranışsal edinim ana-temasının ağırlıklı kod dağılımı aktarılmıştır. Buna göre gündelik yaşam temasının ön plana çıktığı, bu tema kapsamında ise; meslek, giyinme ve ulaşım kodlarına nazaran sırasıyla beslenme/damak tadı ve genel kodlarının belirgin bir ağırlık arz ettiği anlaşılabilmektedir.

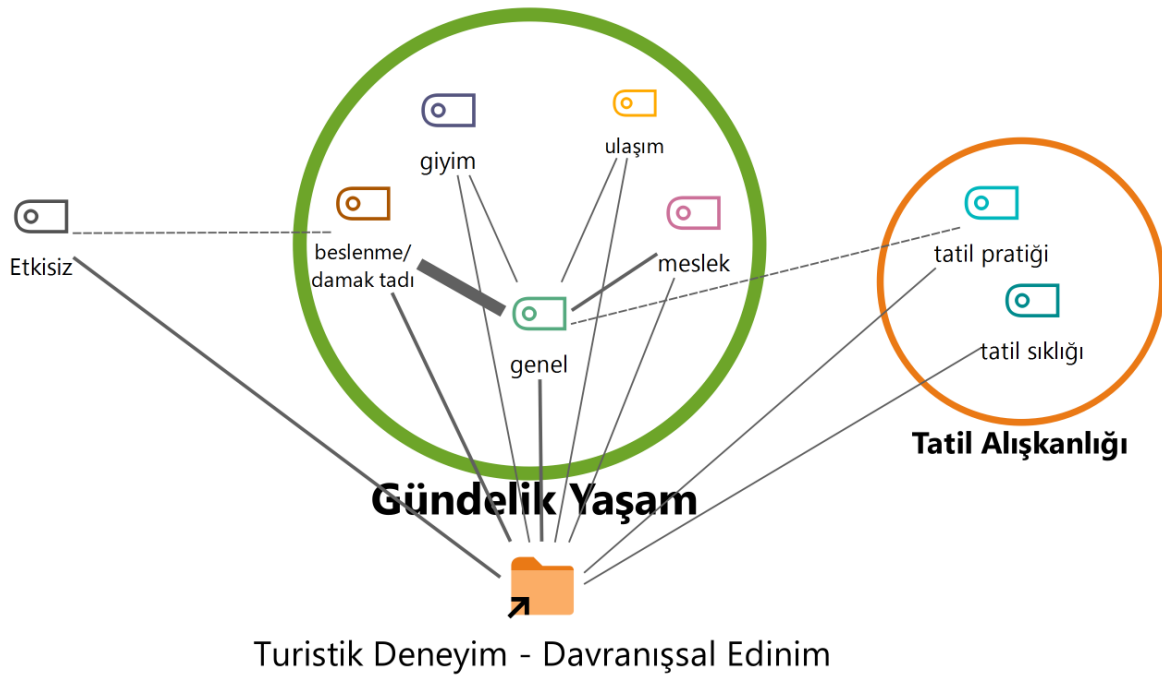
⁶ İki yılda bir, katılımı ifade etmektedir.

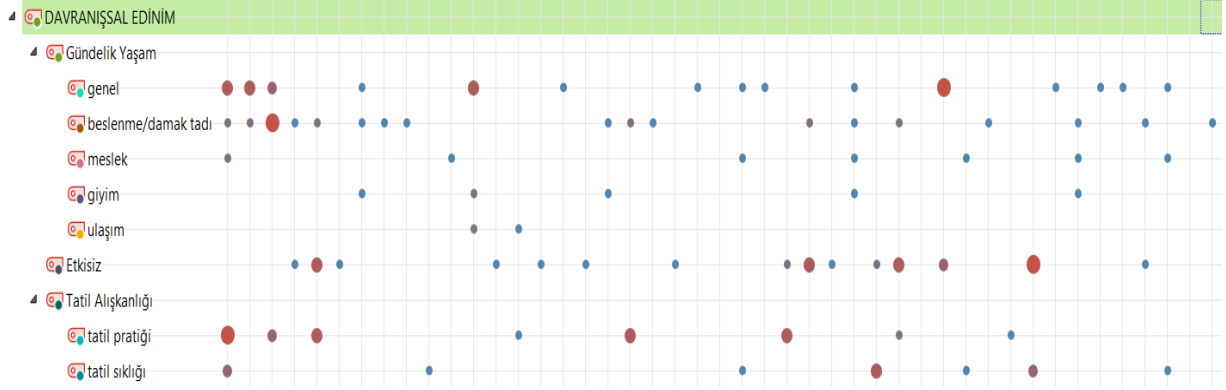
Şekil 1. Davranışsal Edinim Ana-Temasının Ağırlıklı Kod Dağılımı

Turistik deneyimlerin olası kalıcı davranışsal etkilerini ilişki haritası üzerinden işaret eden görsel Şekil 2 vasıtasıyla aktarılmıştır. Bu ilişki haritası; tüm turistik deneyimlerin yine tüm turistler için zorunlu olarak kalıcı davranışsal edinimlere yol açmadığını yansıtmaktadır. Ancak bu durum turist rolünün tamamlanmasının ardından hiçbir kalıcı tesirin bireyin yaşamına yansımadığını da göstermemektedir. Nitekim turistik faaliyetin sona erip tekrar gündelik hayatla birleştiğinde, turistik deneyimlerin pek çok açıdan bu hayatı farklılaştırdığı, kalıcı biçimde etkilediği tespit edilmiştir. Öyle ki bunlar kategorize edilerek mercek altına alındığında; yeme-içme, giyim, meslek gibi gündelik yaşamın içinde yoğunluklu olarak aktif olan, önemli ölçüde gündelik yaşamın kendisini oluşturan faktörler olduğu görülmüştür.

Şekil 2. Turistik Deneyimler ile Davranışsal Edinim Arasındaki İlişki

Geçmiş tatil deneyimlerinin, sonraki tatil deneyimleri üzerinde şekillendirici bir rol oynayabileceği not edilmesi gereken bir başka noktadır. Bu hususta turistik deneyimler, yalnızca tatile çıkma motivasyonunu yükseltici ve dolayısıyla tatile çıkma sıklığını arttırıcı değil; bununla birlikte tatil yapma şeklini de farklılaştırabilmektedir. Bunların detaylarına geçmeden önce, her bir mülakat ile ana-tema kapsamında yer alan kod hiyerarşisindeki tüm kodların tek tek ne ölçüde ilişkilendirilmiş olduğunu bütünsel bir şekilde görselleştiren kod matrisine (bkz. Şekil 3) yer verilecektir.

Şekil 3. Davranışsal Edinim Ana-Temasının Kod Matrisi

Davranışsal edinim ana-teması mercek altına alınırken, kapsamındaki kodlamaların ağırlıkları dikkate alınacaktır. Bu bağlamda sırasıyla gündelik yaşam, etkisiz ve tatil alışkanlığı temaları çerçevesinde bulgular aktarılacaktır.

Gündelik Yaşam: Genel

Gündelik yaşamın geneline sirayet eden davranış kalıplarının edinilmesine ek olarak kapsamı daha dar, belirli faaliyetler odaklı davranışların öğrenilmesi ve bunların yerleşik hale getirilmesi noktasında da turistik deneyimlerin etkili olduğu anlaşılmaktadır. Turizm vasıtasıyla aşinalık sınırlarının ötesindeki farklı çevresel unsurlarla geçilen etkileşim; öğrenme ve öğrenilenlerin benimsenerek davranışlara ve gündelik yaşama yansıtılması hususunda yüksek marjinal fayda sağlamaktadır. Bu durumu işaret eden veri alıntılarında aşağıda yer verilmiştir.

M40: “Daha rahat davranmayı öğretti bana.”

M38: “Konuşma şeklim bile değişti. Bir anı bile anlatarak muhabbet edilebiliyor.”

M41: “Orada tanıdığım insanların vermiş olduğu şeyleri buraya da yansıtmaya çalışıyorsun.”

M7: “Normalde iki çatal, iki bıçakla yemek yiyerek yaşayan biriydim. Eliyle yemek yiyen insanlarla aynı ortamda vakit geçire geçire artık öyle insanla da aynı masaya oturup karşılıklı bir şeyler yiyebilirim.”

M33: “Kamplara gittikten sonra daha sakin yerleri tercih etmeye başladım... İnternet, telefon gibi şeylerden uzaklaşmaya başladım... Minimalist yaşamın günlük yaşamıma da etkisi olmuştur, daha az eşya kullanmama sebep olmuştur.”

M43: “Bir yerde hayvanlara kötü muamele edildiğini görüyorsunuz, o sizde çok farklı bir iz bırakıyor. Sonrasında kedilere köpeklerle karşı, etrafta gördüğünüz hayvanlara karşı daha duyarlı olmanızı sağlıyor.”

M2: “Belki günümüzde şehirlerde yerlere atılan bir çöp bizi o kadar rahatsız etmiyorken; bir doğal güzele atılmış çöp hakikaten daha fazla rahatsız ediyor ve bu insanı günlük yaşamında da hassaslaştırıyor... Orada sergilediğiniz davranışlar biraz daha kaygısız ve rahat, bunu günlük hayatımda da uygulamaya çalışıyorum aslında, keşke oradaki gibi, dünyanın dışında biraz da kalarak, çok fazla gündem üzerinde düşünmeden yaşayabilmeye çalışıyorum.”

M16: “Bana yavaşlama sağladı, yani, şehir hayatında herkes koşarak hareket eder, bir hızın içerisinde olur. Bir hedefe yetişmeye çalışan bir halimiz var, her seyahat dönüşünde, her tatil dönüşünde mutlaka yavaşlamış olurum. Ama çok hızlı döneriz geriye, biz de hızlanıyoruz. İstanbul gibi bir yerde yaşıyoruz, yavaşlamaya pek hakkımızın olmadığı bir yerde yaşıyoruz. Zaman kıstasını mutlaka kullanmak zorundayım, ben uysam da etkileşimde bulunduğum kişilerle uyşamıyorum, ister istemez ondan sapıyorum. Gün içerisinde de, İstanbul’da

da, tatildeki o zamansızlık hissini, zamanın durduğu hissini yakalamaya çalışırım, o anlardaki gibi hissetmeye çalışırım, o pratiği hayatıma aktarmaya çalışıyorum ama çalışan, dört yaşında bir çocuğu olan bir insan için çok da mümkün olan şeylerden bahsetmiyorum.”

Gündelik Yaşam: Beslenme/Damak Tadı

Daha önce tadılmamış ya da yerinde yeme fırsatı bulunmamış yiyecek-içeceklerin denenmesi, hatta varlığından haberdar olunmayan yiyecek-içeceklerin tadılması turistik deneyimler vasıtasıyla mümkün olabilmektedir. Yine bireyin alışkın olduğu damak tadının ve yemek kültürünün dışından deneyimler yaşama ihtimali de artmaktadır. Bu deneyimler neticesinde farklı yiyecek-içeceklerin bireyin gündelik yaşamının bir parçası haline gelebildiği aşağıda aktarılmış yapılmış olan ilgili veri alıntılarında da görülebilmektedir.

M27: *“Tattığım lezzetlerin birkaçını evde yapıyorum şu anda.”*

M39: *“Çayı şekersiz içmeye alıştım, şeker bitmişti çünkü, bulamamıştık.”*

M29: *“Masala çayını günlük hayatta da kullanmak, konuştuğumuz gibi.”*

M8: *“Mesela hiç rakı içmezdim, ilk defa tatilde içtim ve sonra içmeye devam ettim, yemediğim birkaç şeyi yemeye devam etmişimdir.”*

M45: *“Orada deniz ürünü, ilk defa orada yediysem karidesli makarnayı, burada artık kendim de yapıyorum ya da dışarıda da yapıyorum.”*

M19: *“Hollanda’daki peynirleri burada da aramaya başlamıştım, her gördüğümde de dikkatimi çeker. Dolayısıyla lezzetlerle ilgili böyle şeyler oldu.”*

M18: *“Günlük yaşamımda mesela, yeme tercihlerimde değişiklikler oluyor. Başka ülkelerde yediğim, tattığım farklı şeyleri burada da arıyorum ve arayıp bulup burada da yiyebiliyorum.”*

M9: *“Mesela yemediğin bir şeyi yapıyorsun, sonra burada göriince de alabilirsin. Örneğin Bursa’nın kestanesi, iskenderi meşhur, orada yediğinle burada yediğini karşılaştırıyorsun. Farklı yemekler öğreniyorum ve pişirebiliyorum.”*

M20: *“Yeme içme alışkanlıklarımı ciddi ölçüde şekillendirdi. Şunu söyleyebilirim, şehirde büyümüş, memleketine hiç gitmemiş biri belki bu alışkanlıkları çok daha az benimser. Bu anlamda, yeme içme anlamındaki alışkanlıklarımı etkilemiştir.”*

M7: *“Normalde çok fazla yemek seçen biriydim, hala seçiyorum ama eskieye nazaran bence çok daha geliştim. Normalde mantardan nefret ederim ama zorda kalınca yemiş olduğum için, şu anda pizza üzerinde örneğin mantarı çıkartmıyorum.”*

M1: *“Diyelim patai yapıyorsun orada, burada da yapıyorsun, Hindistan’da mesela chickentikka masala yedim, ondan sonra onu yapmaya başladım ve hala da yerim. Amerika’da Hint yemekleri sevmiyordum ama Hindistan’a gittikten sonra sevmeye başladım, Hint yemeği yemeye başladım.”*

M3: *“Kıymak vd. yemekleri önceden yememiştim, şimdi daha çok yemeye başladım... Tattığım yemekleri daha sık talep ediyorum... Yurtdışında farklı deniz ürünleri, kabuklu canlılar ilk defa yedim, şimdi de gördükçe yapıyorum. Daha önce tatmayı istemediğim yiyeceklerdi, yemek alışkanlıklarımı değiştirebiliyor.”*

M5: *“Porto’nun kendine özgü bir şarabı var, onu almak isterim her fırsatta. Burada her yerde bulamıyorum, belirli noktalarda var, param yettiği müddetçe almayı tercih ederim. O seyahatten önce Porto şarabının varlığından bile haberim yoktu, geldikten sonra belirli bir süre oradaki alışkanlığı devam ettirmeye çalıştım.”*

M2: *“Yani mesela bu yemeklerde de olabilir. Benim orada tattığım bir şeyi, gelip evde kendim de yapabiliyorum ya da talep edebiliyorum. Örneğin; daha önce yine tatmış olmama rağmen karides, kalamar gibi deniz ürünlerine karşı çok önyargılıydım ve asla yemek istemiyordum, fakat bir tatilim esnasında yine deneyip bu kez hoşuma gitmesi sonucu artık günlük hayatımda da karides ve kalamar yemeyi talep eder hale geldim.”*

M4: *“Şimdi buradaki Kore restoranlarına gidiyorum (sahipleri de Koreli), tonlarca para veriyorum. Yani oradaki kimbab diyelim 1 tl iken; ben burada 45 tl veriyorum ki özelliikle her ay burada bütçe ayırıyorum.”*

Mesela yosun yemezdim, Şimdi cips gibi yosun yiyorum. Mesela bunu kendi çevreme de yansyorum, annem mesela Kore yemeği yapmayı öğrendi, ben de Kore yemekleri yapmaya başladım, internette araştırıyorum. Yiyemezken bu hale geldim, batta Kore yemek yarışmasına katıldım. Onun gibi tabii ki de bu benim hayatumu etkiledi. Şimdi çok rahat Kore yemeği yiyebiliyorum, iğrenç de olsa deniyorum.”

Gündelik Yaşam: Meslek

Turistik deneyimlerin mevcut tam zamanlı işler için zenginleştirici bir rol oynayabileceği, potansiyel (hobi temelli, bkz. M24) yarı-zamanlı iş imkânlarını ortaya çıkarabileceği ve destekleyebileceği, hatta profesyonel yaşamı baskılayabileceği (M39) tespit edilmiştir. Söz konusu baskılamamanın bireyin isteği doğrultusunda gerçekleştiği; profesyonel yaşamın aslen birey nazarında kısıtlayıcı, turistik deneyimlerin ise özgürleştirici olarak değerlendirildiği not edilmelidir. Dolayısıyla profesyonel yaşamın baskılanması ifadesi olumsuz bir anlam yüklenmemiştir.

M29: *“Bir şeyler katıyordur, çalışmalar açısından da mesela, bir şey olduğu zaman buradan şuradan irtibat kurayım diyorum. İtalya’dan Nepal’den, onlarla ilgili bir karşılaştırma yapsak nasıl olur diye düşünüyorum.”*

M24: *“Dahşla tanışmam tatilde oldu, yaşam tarzıma dönüştü. Dahş eğitimliği de yapıyorum, tutku haline geldi.”*

M39: *“Dolayısıyla elimden geldiğince istifa edip işlerden, 2 ay sonra tekrar işe girerek, o süreleri giderek daha da uzun hale getirmek, korka korka denize girmek gibi, o son istifayı verecek güne yaklaşıyorum.”*

M43: *“Doğu’yu çok gezdim, severek de gezdim. Özellikle Antep ve Urfa bölgesindeki insanların dışarıdan gelen insanlara karşı daha içekapanık olduklarını görmüştüm. Burada öğrencilerim bususunda da bunu fark ediyorum. Bunun kültürel bir şeyden kaynaklandığını tahmin ediyorum. Kültürün karakteri etkilediğini görüyorum, dolayısıyla onları açmak için, onlara karşı daha farklı bir yaklaşım sergilemeye çalışıyorum. Oradan, onların kültüründen, geldiğimize bahsedebilirsiniz, bu onlarda rahatlama hissi oluşturunuyor.”*

Gündelik Yaşam: Giyim

Turistik deneyimlerin yalnızca bireylerin gündelik ya da etkinlik-bağımlı (düğün, davet gibi) giyim tercihleriyle değil; aynı zamanda nerede ne giyilmesi hakkında görüşleri ve bu görüşlerin kendi ve çevresindekiler için pratiğe dönüşmesi hususuyla da ilişkili olduğu anlaşılmıştır. İlgili veri alıntıları aşağıda paylaşılmıştır.

M12: *“Şimdi daha yürüyüşe uygun, spor ayakkabılar giyiyorum”*

M29: *“Onların kültürel giysilerini aldık, bir düğün falan olsa giyerim, çok pırlıtlı şeyler olduğu için.”*

M18: *“Günlük yaşamda giyinişimde farklılaşmaya yol açıyor. Oralarda aldığım şeyleri, örneğin gömlekleri, şapkaları giyiyorum.”*

M7: *“Giyim kuşama çok dikkat ederdim, en azından masamda olan kişinin, birlikte vakit geçirdiğim kişinin belirli bir klasmanda olmasını tercih ederdim. Bir süre sonra bunları da görmeyi bırakıyorsunuz. Şu anda yanımda t-shirtle ya da yırtık bir kıyafetle de olsa yadırgamam.”*

M39: *“Pantolonum vardı, sort olabiliyordu, işim bu şekilde giyinmemi zorunlu kılmasaydı her gün onu giyebilirdim. Biraz daha o deneyimi şehirde de devam ettirmek, kıyıntılarını alabilmek için istek oluyor. Hem onlara yapmış anıları seviyorum hem de hakikaten rahatlar, gerek yok başka bir şeye, dolayısıyla onlar benim üniformam. Sürekli onları giyiyorum, işe giderken de farklı bir üniforma giyiyorum.”*

Gündelik Yaşam: Ulaşım

Farklı yaşam şekillerini gözleme ve etkileşime geçme imkânı tanıyan turistik deneyimler, bireylerin ulaşım tercihlerinin farklılaşmasına etki edebilmektedir. Uygun koşullarda toplu taşıma kullanılmasının; trafik yoğunluğunu azaltması, havanın daha az kirlenmesine katkı sağlaması, kaynakların israf edilmemesi gibi pek çok açıdan olumlu sonuca açıldığı genel olarak bilinen bir durum olmasına karşın, bunu yaşamlarına adapte etmiş bir yerde bulunmak, bunu gözlemek hatta bunun bir provasını yapmak bireyin ulaşım tercihlerinin değişmesine vesile olabilmektedir. Bununla birlikte turistik deneyimler kapsamında yaşananların, özel ya da toplu taşıma tercihinin ötesinde taşıma kullanmama tercihi ya da taşıma kullanma sıklığı pratiğiyle de ilişkili olduğu görülmüştür.

M14: “Arabayı daha az kullanmaya başladım. Her Avrupa ülkesine gittiğimde toplu taşımayı kullanan çok insan olduğuna dikkat ettim ve toplu taşıma kullanmanın daha mantıklı olduğunu buldum. O da bir artı değer kazandırdı açıkçası bana.”

M12: “İlk yurtdışına çıktığımızda çok fazla yürümüştük, aşırı yürümüştük, günde 20km yaptığımız olmuştuk, bir şebri tamamen yürüyerek geçmiştik. Her yere giderken otobüs kullanmak zorunda olmadığımızı fark ettim. Bu benim günlük yaşamdaki ulaşım alışkanlıklarımı değiştirdi. Önceden iki durak bile olsa ‘ne yürüyeceğim, otobüse bineyim’ derdim, şimdi bir yere gidiyorum, ‘buradan burası yarım saat, çok uzak değil’ diyorum. İnsanlar ‘ne demek yarım saat, otobüse binelim’ diyor. O değişti, onu net olarak söyleyebilirim.”

Etkisiz

Psiko-özel bir kurgu olan deneyimlerin bireye özgü yapısı (Smith ve diğ., 2012, s. 484) göz önünde bulundurulduğunda her birey için istisnasız tüm turistik deneyimlerin, davranışsal edinim çerçevesinde gündelik yaşam pratikleriyle zorunlu olarak benzer seviyede ilişkili olamayacağı kabul edilecektir. Nitekim aşağıda yer verilen veri alıntıları, turistik deneyimler vasıtasıyla birey davranışlarının kalıcı olarak etkilenemeyeceğine ilişkin örnekleri temsil etmektedir.

M30: “Günlük yaşamıma çok da bir katkısı olmadı.”

M21: “Tatilde yaşadığım bir şey buradaki hayatımı etkilemez.”

M31: “Alışkanlıklarımda değişen bir şey olduğunu sanmıyorum.”

M42: “Tatilleri kendimize uygun seçeriz, o yüzden çok etkilemez.”

M13: “Günlük yaşama çok büyük etkisi olmaz... Tatilde olan tatilde kalır.”

M5: “Çok keskin değişimler pek hayatımda olmadığı için, sadece tatil anlayışımı değiştirdi.”

M6: “Yok, günlük yaşantımı etkileyen bir şey olmaz. Beni etkileyen bir yer de olsa, yaşantımı etkilemez.”

M15: “Günlük hayatıma yansıyan çok bir şey olmadı... Normal yaşantıma etki etmiyor, düşünce olarak beni genişletiyor.”

M28: “Tatil insanın dinlenmesi, soyutlanması bakımından çok önemli. Bana bir şey katması açısından tatilin önemli olduğunu düşünmüyorum... Tatillerimden etkilenme diye bir şey söz konusu olmadı.”

M17: “Günlük yaşamımda bir değişiklik olmadı. Kendi yaşamımı sürdürebileceğim yerlere gittiğim için gittiğim yerlerin de bana hiç değişik bir katkısı olmadı, yine evime, şehrim, ülkeme geldiğimde aynı rutinlerle devam ettim.”

M37: “Çok etkisi olmadı bence. Tatilin o anlamda katkısı olmadı, büyümekle alakalı, yaşanmışlıklarla alakalı bir değişime uğruyor insan ama tatilin böyle bir etkisi olduğunu düşünmüyorum... Yani, ilk zamanlarda biraz etkisi oluyor, biraz daha güzel bakmaya başlıyorsun o tatilin etkisiyle ama sonrasında maalesef tekrar günlük yaşama dönüyor.”

Tatil Alışkanlığı: Tatil Pratiği

Bir boş zaman etkinliği olması bakımından turistik deneyimlerin tatil alışkanlığı kapsamında tatil pratiği ve tatil sıklığı ile ilişkisi; davranışsal edinim dâhilinde, gündelik yaşam haricinde ele alınmıştır. Turistik deneyimlerin bilişsel süreçler ve gündelik yaşam pratikleri üzerindeki (davranışsal) olumlu kalıcı tesirlerin meydana gelmesinde destekleyici, mümkün kılıcı bir payının olması gibi, tatil pratiği üzerinde de benzer etkilerinin olduğu görülmektedir (bkz. ilgili veri alıntıları).

M31: “Tatildeki davranışlarım kesin değişti, ilk gittiğimle şimdiki arasında çok fark var.”

M14: “Evet, yurtdışı tatillerinde git gide daha rahat olmaya başladım, eskiden daha çok geriliyordum”

M3: “İlk kez dağlara, yaylalara çıktık, denizin dışında olduğu için tatil anlayışından farklı geldi ve bu beni etkiledi. Doğanın içinde olmaya daha fazla çalıştım.”

M36: “Özellikle kamp tatili konusunda bilinçlendirdi, planlı olmak, yer seçimi, daha az insanla gitmek gerekir. Küçük bir sorun (uyku) tüm tatili engelleyebiliyor.”

M26: “2-3 yıl önce bir İzmir gezişine kadar tarihi yerler pek ilgimi çekmezdi. Orada Efes Antik Kenti'nin de dâhil olduğu bir tur yapmıştık, o biraz etkilemişti. Bundan sonra gittiğim yerlerde bu tarihi yerleri görmeye gidebilirim dedim. O beni biraz değiştirdi diyebilirim, o tatildeki değişiklik.”

M19: “Daha sakin tatilleri sevdiğimi fark ettim, yalnız olmayı tercih ettiğimi fark ettim. Tatilin yalnızca Bodrum'a Marmaris'e gitmek olmadığını, bir koyda da beş gün geçirebildiğimi fark ettim. Kamp tatilinin bana göre olmadığını öğrendim. En azından bir tuvalet ve yatağın benim için olması gerektiğini öğrendim... Nelerden hoşlanıp hoşlanmadığımı, tatil klişelerinin yersiz olabileceğini, kalabalık tatillerin her zaman iyi olmadığını, önemli olan tatile kiminle gittiğin olduğu ya da tek başına gitmen ve kendi istediğin şeyi yapmanın önemini öğrendim.”

M1: “Ben mesela eskiden gittiğim yerlere çay taşırdım, bulamadığım için mutlaka siyah çay götürürdüm. Ama şimdi gittiğim yerin içeceğini içiyorum, kesinlik çay götürmüyorum, içmiyorum da. Mesela Thailand'da, en son oraya gittiğim için orası aklıma geliyor, Thailand'da matcha çayı daha güzel, matcha çayı içtim altı gün, şimdi artık, aksine onların tercihlerini tercih etmeye çalışıyorum. Mesela burada ne yeniyor sabah; balık yeniyor, tamam ben de balık yedim. Ben artık adapte oluyorum, çünkü ancak o şekilde deneyimlediğimi düşünüyorum... Fransa'ya gidiyorsun mesela Louvre müzesi görülecek, tik at, tik meselesiydi. Ama son zamanlarda tatil deneyimi kazandıkça daha spontan şeylerin daha fazla zevk verdiğini keşfettim, evet, artık çoğunlukla spontanım.”

M5: “Bundan sonra tatillerimi öyle yapmak isterim. 10-15 gün gidip sabil kenarında güneşlenip oraya sabit kalmaktansa; yurtdışında daha önce hiç görmediğim bir şehir daha cazip olur. Yurt dışına gidip 10-15 tane şehri 10 günde pıt pıt gezmeyi değil; 3-4 gün bir şehre odaklanıp oranın her bir tarafını gezmeyi, yemeğine, kültürüne, insanına temas edeyim, öyle gezeyim istiyorum. İki defa öyle yaptım, bundan sonra da bu tarz bir tatil kurgulamayı isterim. Hatta her sene tatil yapmak yerine iki senede bir böyle bir tatil yapıp bu şekilde yapmayı tercih ederim... Öncesinde yaptığım tatillerde ne kadar sıkıldığımı keşfettim. 30 derece sıcaklığın altında kumsalda bütün gün yatıp, denize girip çıkıp, o tarz bir tatilin bana uygun olmadığını gördüm, tercih etmemeye çalışıyorum. Daha çok 10-15 günlük böyle bir tatil planlamaktansa ya da bir yazlığa gidip orada kapalı kalmaktansa 2-3 gün daha önce hiç görmediğim bir yerde tatil yapmak bana daha iyi gelmeye başladı açıkçası.”

Tatil Alışkanlığı: Tatil Sıklığı

Turistik deneyimler kapsamında yaşananların birey için ödüllendirici yönlerinin yüksek olduğu yahut birey tarafından o şekilde algılandığı görülmektedir. Bu ödüllendirici faaliyetlerin bir parçası olunmasına dair sürenin ve sıklığın haliyle arttırılmaya çalışılması makul bir duruma işaret edecektir. Nitekim turistik deneyimlere katılımın yalnızca tatil pratiklerinde farklılaşma sağlayabileceğini değil; tekrar tatile çıkma isteğini, turistik deneyimlemenin arttırılması talebini de tetikleyebildiğini ifade etmek mümkündür. Aşağıdaki ilgili veri alıntılarını bu durumu somutlaştırmaktadır.

M37: “Tekrar gitmeyi istiyorum.”

M10: “Daha çok gezme/görme isteğim oldu.”

M43: “Farklı yerleri görme isteği uyandırıyor.”

M34: “Tatil ve gezmek olayı kafamda sürekli var ve hiçbir zaman da bitmeyecek bu istek.”

M30: “O anları bir daha yaşayabilmek için daha çok gayret sarf etmeme... Oraya gidip farklılığı gördüğümde, heyecanımı hissettiğimde, buraya döndüğümde ben biraz daha para biriktirip farklı duyguları bir daha yaşamak istediğimi fark ettim.”

M1: “İleride daha fazla gezip görme motivasyonumu arttırıyor. Daha fazla gezince, birkaç yer daha görünce belki daha farklı düşüneceğim, belki bu beni daha farklı bir yere götürecektir diye düşünüyorum... O yüzden herhalde sürekli bir gitme isteği duyuyorum.”

Turistik deneyimlerin davranışsal edinim ile ilişkisine dair bulguların başlıklandırılarak detaylandırılmasının ardından çalışmanın nihayete erdirileceği sonuç ve öneriler kısmına geçilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Liminal evreye girme sürecini içeren turistik deneyimlerin ardından bireylerin gündelik yaşamlarına genelde birkaç hafta içinde adapte olarak döndüklerinin ve turist rolü oynamanın birey üzerindeki etkisinin ortadan kalktığına ifade edilmesi mümkündür. Bu durum turistik deneyim temelli tesirlerin de uçucu nitelikte değerlendirilmesine ve etiketlenmesine kapı aralamıştır. Ancak önemli bir paylaşılmayan çevre unsuru olarak turistik deneyimler ele alındığında (Volo, 2009; Pocock ve McIntosh, 2011; Cohen, 2011) birey için olası etkilerinin uçuculuktan ziyade kalıcılığı çağrıştırdığının altı rahat bir şekilde çizilebilecektir.

Her turistik deneyim kendine has bileşenlerden oluştuğu gibi turistin bu etkinliği daha çok paylaşılan çevre içinde gerçekleştirilmesi de olasıdır. Bununla birlikte aşinalık ve konfor arayışıyla gündelik alışkanlıklardan fazlaca ödün vermeden gerçekleştirilen turistik faaliyetlerin benimsenmesi ve bu çerçevede bir turist tipini bireyin somutlaştırması mümkündür. Dolayısıyla bireyin turist rolünden arınıp gündelik yaşama geçişinin tamamlanmasının ardından, turist rolü kapsamında ortaya çıkan etkilerin sönümlenmesi ve bunlardan dikkate değer ölçüde kalıcı bir iz kalmaması da ihtimal dâhilindedir. Çalışmanın odağı çerçevesinde ifade etmek gerekirse; turist rolü oynanırken davranışsal farklılaşmalar gözlenirse dahi, gündelik yaşamla bütünleşme sürecinin ardından davranış pratiklerinde kalıcı ve belirgin bir farklılaşma gerçekleşmemesi söz konusudur. Nitekim gündelik yaşama dönüş ve normlarıyla bütünleşmeyle birlikte turistik deneyime dair tesirlerin sönümlendiği, bilişsel düzeyde bir edinim söz konusu olabilmesine rağmen davranışsal ölçekte kalıcı bir etkinin mevzubahis olmadığı bazı katılımcıların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu hususun alt katmanlarının somutlaştırılabilmesi bakımından, konuya ilişkin odaklı çalışmalar yapılması katkı sağlayıcı olacaktır. Yine de bu durum, turist rolü oynanırken deneyimlenenlerin hiçbir surette kalıcı tesirinin olmayacağını da sabitlememektedir.

Turistik transjenneti dünyaya getirme potansiyeli hayata geçtikçe turistik faaliyetlerin gündelik yaşamdan farklılaşan ve bu bağlamda paylaşılmayan çevre içinde etkinliği arttıran, nihayet ters-yüz olmuş deneyimler yaşatan içeriği ağırlık kazanacaktır (bkz. Jafari, 1987, s. 154). Nitekim literatüre bakıldığında turistik deneyimlerin birey üzerindeki bir anlamda dönüştürücü etkilerinin daha çok paylaşılmayan çevre içinde gerçekleştirilen turistik faaliyetler zemininde gözlemlendiği anlaşılmaktadır (Week, 2012; Richards, 2015; Cohen, 2010a; 2010b; 2010c; Uriely, Yonay ve Simchai, 2002; O'Reilly, 2006).

Turistik deneyimlerin birey üzerindeki etkilerini araştıran literatürü destekler nitelikte, kümülatif turistik deneyimler kaynaklı kalıcı davranışsal edinimlere odaklanılan bu çalışmada; turistik deneyimlerin konuşma şeklinden sosyal çevreye, yeme-içme şeklinden yaşam alanı kullanım tercihine kadar bireyin gündelik yaşamına ve belirli açılardan tatil alışkanlığına kalıcı anlamda etki ettiği noktalar ön plana çıkmıştır. Turistik deneyimler vasıtasıyla;

- Gündelik yaşamın geneline sirayet eden –konuşma şekli gibi– davranışsal edinimler sağlanabildiği,
- Farklı yiyecek-içeceklerin bireyin gündelik yaşamının bir parçası haline gelebildiği gibi mevcutların da tüketim şeklinin farklılaşabildiği,
- Yalnızca özel ya da toplu taşıt tercihinin değil, genel anlamda taşıt kullanma tercihinin yahut taşıt kullanma sıklığının etkilenebildiği,
- Tam zamanlı mesleki uğraşların zenginleşebildiği ayrıca potansiyel yarı-zamanlı iş imkânlarının ortaya çıkabildiği, hatta profesyonel yaşamın baskılanabildiği,
- Giyim tercihlerinin ve giyime ilişkin görüşlerin değiştirilebildiği,
- Tatil pratiklerinin ve tatile çıkma sıklığının şekillenebildiği ortaya konulmuştur.

Buradan hareketle, bir paylaşılmayan çevre unsuru olarak turistik deneyimlerin bireye farklı yaşam pratiklerinin mümkün olduğunu gösteren, onun hareket alanını arttıran değerli bir unsur olduğunun ifade edilmesi mümkündür.

Yürütülen araştırmayla, genel anlamda psikoloji perspektifiyle turizm alanında araştırmalar yürüterek ilgili alanda eser veren yazarların (Light, 2001, s. 1054; S. Larsen, 2007, s. 7; Pearce, 2010, s. 251; Pearce ve Packer, 2013, s. 388), konuya ilişkin araştırmaların arttırılmasını önerdiği bir noktaya mercek tutulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte turizm alanındaki temel özne pozisyonundaki turiste odaklanılması ve kümülatif turistik deneyimlerin, turist için turizm olayının ötesine taşarak ne anlam taşıdığı ve ne gibi somut çıktılar ortaya koyduğunun incelenmesi, çalışmanın arz ettiği öneme işaret etmektedir. Ancak bu çalışmanın ilerlediği yolun, diğer araştırmacılar tarafından ilişkili araştırma soruları ile genişletilmesi ve derinleştirilmesi, esas değerini ortaya çıkarılması hususunda elzem bir paya sahip olacaktır. Bu doğrultuda;

- Farklı kriterler nezdinde kategorize edilmiş tipolojiler tabanında turistik deneyimlerin dikkate alınması,
- Turistik deneyimler temelinde kazanılan davranışsal edinimlerin derinleştirilmesine ek olarak bilişsel edinimlerin (Falk, Ballantyne, Packer ve Beckendorff, 2012; Erdoğan ve Kingır, 2019) ve diğer bireyin benliğinde önem arz eden faktörlerin değerlendirilmesi,
- Turistik deneyimlerin, Pearce ve Lee'nin (2005) *seyahat kariyerinde* olduğu gibi birikimsel olarak ele alınması,
- Gündelik yaşam ile turist rolünün/*turistik yaşamın* (Aktaş Polat ve Polat, 2016) ne ölçüde birbirinden ayrılabilceğinin yahut yaşam çemberinin içindeki yerlerinin düşünülmesi,
- Gerçekleştirilen turistik deneyimlerin -dönüştürücü olsun olmasın- tesirlerinin, o deneyimlerin öznesi olarak turiste ve nesnesi olarak turist ağırlayan yerel halka yansımalarının (Bruner, 1991) karşılaştırılmalı bir şekilde irdelenmesi,
- Turist rolünün gündelik yaşama dönüşün ardından etkinliğini ne seviyede koruduğunun incelenmesi,
- Turist rolünün sönümlenmesine etki eden hızlandırıcı ve yavaşlatıcı esas faktörlerin tespit edilmesi gibi konulara araştırmacılar tarafından ilgi gösterilmesinin faydalı olacağı düşünölmektedir.

Turisti odak noktasına alan çalışmaların *deneyim ekonomisi* (Pine ve Gilmore, 1998) çerçevesinde ele alınan turizmin (Oh, Fiore ve Jeoung, 2007; Andersson, 2007) ve turistik ürünlerin her ölçekte daha iyi kavranabilmesi ve şekillendirilebilmesinde etkili olacağı aşıkârdır. Bununla birlikte turistik deneyim odağının, ilgili teorik ve pratik açılımlarıyla bütüncül bir katkıya giden yolun çıkış noktası olarak değerlendirilmesi de mümkündür. Buradan hareketle turist perspektifinden turizm olay ve olgusunu irdeleyen araştırma sorularının çeşitlendirilmesinin ve turisti merkeze alacak şekilde yürütölen araştırmaların arttırılmasının arz edeceği kıymet vurgulanmaktadır.

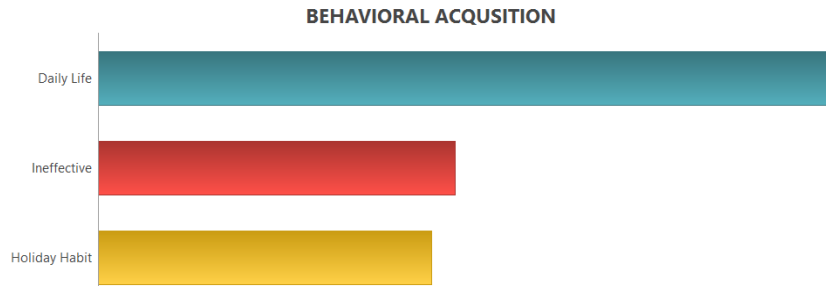
Etik Beyan

"*Liminal Evrenin Ardından: Kümülatif Turistik Deneyimler Temelinde Kalıcı Davranışsal Edinimler*" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırmanın verileri 01.01.2020 tarihinden önce toplandığı için etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır.

Not

Extended Abstract kısmını desteklemesi bakımından çalışmada aktarılmış olan şekillerin İngilizcelerine aşağıda yer verilmiştir.

In order to assist *Extended Abstract* part, the conveyed figures within the study included below once again in English.

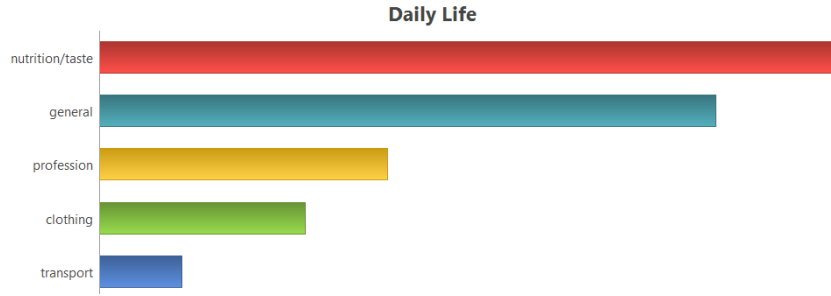

Figure 1. Weighted Code Distribution of the Behavioural Acquisition Main-Theme

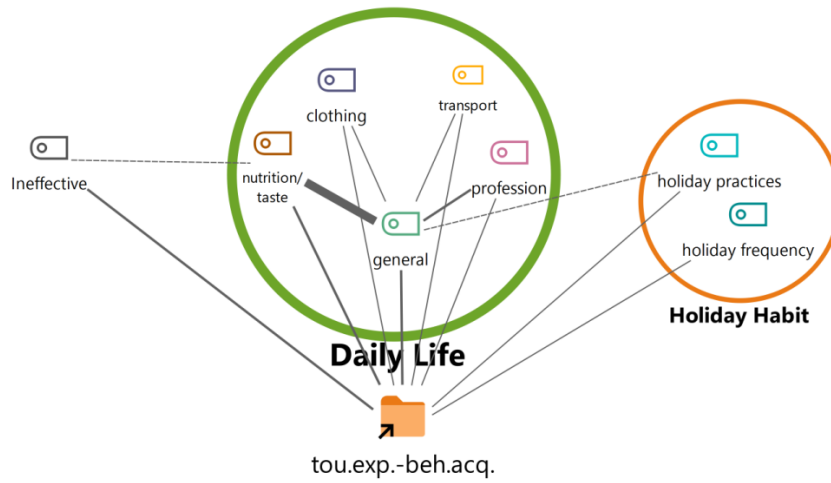

Figure 2. The Relationship between Touristic Experiences and Behavioural Acquisition

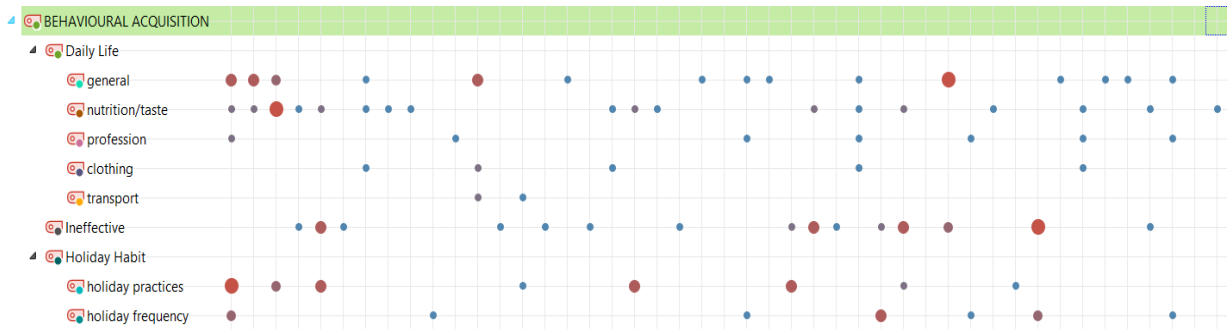

Figure 3. Code Matrix of the Behavioural Acquisition Main-Theme

Kaynakça

- Aktaş Polat, S. (2013). Turistlerin Tatil Dönemlerinde Sergiledikleri Geçici Davranış Değişiklikleri (Liminoid) Üzerine Bir Araştırma (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya
- Aktaş Polat, S. (2015). Turistlerin tatil dönemlerinde sergiledikleri liminoid ., *Sosyoekonomi*, 23(26), 99-117.
- Aktaş Polat, S., ve Polat, S. (2016). Turizm perspektifinden yabancılaşmanın sosyo-psikolojik analizi: Günlük yaşamdan turistik yaşama yabancılaşma döngüsü. *Sosyoekonomi*, 24(28), 235-253.
- Andersson, T. D. (2007). The tourist in the experience economy. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(1), 46-58.
- APA Dictionary (2020). Acquisition. Retrieved October 13, 2020, from <https://dictionary.apa.org/acquisition>.
- Bigger, S. (2009). Victor Turner, liminality, and cultural performance. *Journal of Beliefs & Values*, 30(2), 209-212.
- Bond, N. ve Falk, J. (2013). Tourism and identity-related motivations why am I here (and not there)? *International Journal of Tourism Research*, 15(5), 430-442.

- Bozcuk, A. N. (2005). *Genetik* (2. Baskı). Ankara: Palme Yayınları.
- Bruner, E. M. (1991). Transformation of self in tourism. *Annals of Tourism Research*, 18(2), 238-250.
- Cohen, S. A. (2010a). Chasing a myth? Searching for 'self' through lifestyle travel. *Tourist Studies*, 10(2), 117-133.
- Cohen, S. A. (2010b). Personal identity (de)formation among lifestyle travellers: A double-edged sword. *Leisure Studies*, 29(3), 289-301.
- Cohen, S. A. (2010c). Searching for escape, authenticity and identity: Experiences of 'lifestyle travellers'. In M. Morgan, P. Lugosi and J. R. B. Ritchie (Eds.). *The tourism and leisure experience: consumer and managerial perspectives* (pp. 27-42), Bristol: Channel View Publications.
- Cohen, S. A. (2011). Lifestyle travellers: Backpacking as a way of life. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1535-1555.
- Conti, E. ve Heldt Cassel, S. (2020). Liminality in nature-based tourism experiences as mediated through social media. *Tourism Geographies*, 22(2), 413-432.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çev. Edt: M. Bütün ve S. B. Demir) (3. Basımdan Çeviri). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dann, G. M. S. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of Tourism Research*, 4(4), 184-194.
- Desforgues, L. (2000). Traveling the world: Identity and travel biography. *Annals of Tourism Research*, 27(4), 926-945.
- Edensor, T. (2000). Staging tourism: Tourists as performers. *Annals of Tourism Research*, 27(2), 322-344.
- Edensor, T. (2001). Performing tourism, staging tourism: (Re) producing tourist space and practice. *Tourist Studies*, 1(1), 59-81.
- Edensor, T. (2007). Mundane mobilities, performances and spaces of tourism. *Social & Cultural Geography*, 8(2), 199-215.
- Erdoğan Ç. ve Kingır, S. (2019). Turistik deneyimlerin bilişsel edinim bağlamında değerlendirilmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 5(48), 6074-6084.
- Falk, J. H., Ballantyne, R., Packer, J. ve Benckendorff, P. (2012). Travel and learning: A neglected tourism research area. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 908-927.
- Feldman, R. S. (1997). *Essentials of understanding psychology* (Third edition). The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Gottlieb, A. (1982). Americans' vacations. *Annals of Tourism Research*, 9(2), 165-187.
- Graburn, N. H. (1983). The anthropology of tourism. *Annals of Tourism Research*, 10(1), 9-33.
- Horn, L. R. (2018). Contradiction. *The Stanford encyclopedia of philosophy* (Winter 2018 Edition), Edward N. Zalta (Ed.), retrieved October 13, 2020, from <https://plato.stanford.edu/entries/contradiction/>.
- Jafari, J. (1987). Tourism models: The sociocultural aspects. *Tourism Management*, 8(2), 151-159.
- Larsen, J. (2008). De-exoticizing tourist travel: Everyday life and sociality on the move. *Leisure Studies*, 27(1), 21-34.
- Larsen, S. (2007). Aspects of a psychology of the tourist experience. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(1), 7-18.
- Light, D. (2001). 'Facing the future': Tourism and identity-building in post-socialist Romania. *Political Geography*, 20, 1053-1074.
- Merriam-Webster. (2020). Oxymoron. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved October 13, 2020, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/oxymoron>.
- Noy, C. (2004). This trip really changed me: Backpackers' narratives of self-change. *Annals of Tourism Research*, 31(1), 78-102.
- O'Reilly, C. C. (2006). From drifter to gap year tourist: Mainstreaming backpacker travel. *Annals of Tourism Research*, 33(4), 998-1017.
- Oh, H., Fiore, A. M. ve Jeoung, M. (2007). Measuring experience economy concepts: Tourism applications. *Journal of Travel Research*, 46(2), 119-132.
- Pearce, P. L. (2010). New directions for considering tourists' attitudes towards others. *Tourism Recreation Research*, 35(3), 251-258.
- Pearce, P. L. ve Lee, U. I. (2005). Developing the travel career approach to tourist motivation. *Journal of Travel Research*, 43(3), 226-237.
- Pearce, P. L. ve Packer, J. (2013). Minds on the move: New links from psychology to tourism. *Annals of Tourism Research*, 40, 386-411.
- Pine, B. J. ve Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the experience economy. *Harvard Business Review*, July-August, Reprint Number: 98407, pp. 97-105.
- Plomin, R. (2011). Commentary: Why are children in the same family so different? Non-shared environment three decades later. *International Journal of Epidemiology*, 40(3), 582-592.
- Plomin, R., Asbury, K. ve Dunn, J. (2001). Why are children in the same family so different? Nonshared environment a decade later. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 46(3), 225-233.
- Plomin, R., Chipuer, H.M. ve Neiderhiser, J. M. (1994). Behavioral genetic evidence for the importance of non-shared environment. In E.M. Hetherington, D. Reiss, & R. Plomin (Eds.). *Separate social worlds of siblings. The impact of non-shared environment on development*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

- Pocock, N. J. ve McIntosh, A. J. (2011). The return from travel: A new beginning? *Current Issues in Tourism*, 14(7), 631-649.
- Quan, S. ve Wang, N. (2004). Towards a structural model of the tourist experience: An illustration from food experiences in tourism. *Tourism Management*, 25(3), 297-305.
- Richards, G. (2015). The new global nomads: Youth travel in a globalizing world. *Tourism Recreation Research*, 40(3), 340-352.
- Smith, E. E., Hoeksema S. N., Fredrickson B. L. ve Loftus G. R. L. (2012). *Atkinson ve Hilgard Psikolojiye Giriş (Atkinson & Hilgard's Introduction to Psychology, 2003)* (Çev. Ö. Öncül ve D. Ferhatoğlu, (Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 14. Edisyon). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- TDK. (2020a). "Oksimoron". <https://sozluk.gov.tr/>, E.T.: 13.10.2020.
- TDK. (2020b). "Edinim". <https://sozluk.gov.tr/>, E.T.: 13.10.2020.
- Turkheimer, E. ve Waldron, M. (2000). Nonshared environment: a theoretical, methodological, and quantitative review. *Psychological Bulletin*, 126(1), 78.
- Turner, V. (1974). Liminal to liminoid, in play, flow and ritual: An essay in comparative symbology. In E. Norbeck (Ed.), *The Anthropological Study of Human Play*, 60(3), 53-92, Rice University Studies.
- Turner, V. W. (1991). *The ritual process: Structure and anti-structure*. New York: Cornell University Press.
- Uriely, N. (2005). The tourist experience: Conceptual developments, *Annals of Tourism Research*, 32(1), 199-216.
- Uriely, N., Yonay, Y. ve Simchai, D. (2002). Backpacking experiences: A type and form analysis, *Annals of Tourism Research*, 29(2), 520-538.
- Van Gennep, A. (1960). *The Rites of Passage*, tr. Vizedom, M. B. and Caffee, G. L., Chicago: University of Chicago Press.
- Volo, S. (2009). Conceptualizing experience: A tourist based approach. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18, 111-126.
- Week, L. (2012). I am not a tourist: Aims and implications of 'traveling'. *Tourist Studies*, 12(2), 186-203.
- White, N. R. ve White, P. B. (2004). Travel as transition: Identity and place. *Annals of Tourism Research*, 31(1), 200-218.
- Yin, R. K. (2013). Validity and generalization in future case study evaluations. *Evaluation*, 19(3), 321-332.

EXTENDED ABSTRACT

In the manner that the liminal/threshold stage of Van Gennep (1960) suggests, standard behavioural patterns are abandoned while the tourist role –which puts emphasis on extraordinariness as compared to the daily life, the carrier of ordinariness pennant– (Edensor, 2000, p. 325) is active as Aktaş Polat (2015) also examined. Experiences within the scope of ritualistic tourism game (Graburn, 1983) and thus emergent new roles, consequently, will be largely invisible when incorporation to the daily life is completed. Nevertheless, it can provide an opportunity to diversify the reflection passes through the daily life norm prism by –at the very least– stretching and reinterpreting these mentioned norms (Desforges, 2000; White, & White, 2004; Pocock, & McIntosh, 2011; Bond, & Falk, 2013; Pearce, & Packer, 2013).

Despite the fact that the daily life and tourism cannot coexist peacefully since their existence demands particular time and space, and they stand out with contrast when brought together; as Turner's (1991, p. 97) depiction of the natural cycle of the social life generates an undulant view, they represent differentiating points of a continuous wavy lifeline as it can be understood from Edensor's (2000, p. 341; 2001, p. 59) statements and Jafari's (1987) modelling.

The main point of departure to design the research, with reference to the flares that are on the literature (Dann, 1977; Uriely, 2005; Edensor, 2007; J. Larsen, 2008), was to make a contribution by unearthing the embodiment of the lasting impacts of touristic experiences as a non-shared environment – that is also called unique, specific or individual environment (Plomin, 2011, p. 583)– element on the daily life practices in the context of behavioural acquisition although they are appeared contactless and opposite two parts from the certain aspects.

A qualitative research method was used to conduct the research with multiple case studies. Data were obtained by utilising the conducted 45 face-to-face interviews via formed semi-structured interview questions within the maximum diversity sampling. Peer review, external audits (Creswell, 2016, p. 250-253) and should also be noted that data source triangulation (Yin, 2013, p. 323-324) incorporated into the study. Furthermore, all kinds of tangible and digital components of the data used throughout the research were stored and saved in order to ensure confirmability. The analysis processes were completed via a computer-aided data analysis program for qualitative and mixed methods, MAXQDA Analytics Pro v.18.2.

It is seen that authors of the related studies invited the researchers to contribute to deepen the field, and guiding suggestions are made by them, stressing the need for the further researches not only on touristic experience and acquisitions regarding this matter but also on tourism field from a broad psychological perspective (S. Larsen, 2007, p. 7; Pearce, 2010, p. 251; Pearce, & Packer, 2013, p. 388). Accordingly, the effort to embody in what extent the cumulative past touristic experiences have permanent effects on individual's daily life practices in the context of behavioural acquisition, and hence pointing out the integrity and connection of the two wavy points of the lifeline thought to be beneficial.

It is understood that touristic activities are effective to acquire behavioural patterns which reflect on the daily life not only in a general but also in more focused, narrow-scoped manner and make them permanent. Interacting with various environmental elements that are beyond the familiarity verge has a rather marginal benefit on learning and adopting, therewithal actualizing the learned. In this direction, touristic experiences permanently effect some points of individual's daily life ranging from the manner of speaking to forming the social environment, from the eating style/habit to space using preference and so forth. By including concrete examples, it is set forth that; different food and beverages can be a part of the individual's daily life as well as the already preferred consuming manners can be changed, the preference to not use or the frequency to use a vehicle –beyond the private or public transport preferences– can be effected, full-time professional occupations can be enriched, additionally part-time business opportunities can be appeared, also the professional life can be suppressed, the clothing preferences and opinions about clothing can vary, the holiday practices and going on holiday frequency can be reshaped via touristic experiences. It is possible to state that as a non-shared environment element, touristic experiences can reveal different life practices' possibilities and able to extend the area of activity.

The studies focus on the tourist can be effective on grasping and forming the tourism and the touristic product discussed within the frame of the experience economy (Pine, & Gilmore, 1998; Oh, Fiore, & Jeoung, 2007; Andersson, 2007) better in every aspect, also can be seen as the gate opens to the road leading a holistic contribution by their related theoretical and practical expansions.